

Les últimes paraules

Prometen que tindrà una destinació final a les vores del Besòs, però el personal del zoo respira un escepticisme carregat de descoratjament.

CARME PUÉRTOLAS

Els animals són les víctimes reals de la desatenció institucional que pateix el zoo. La manca de treballadors és el problema més greu.

Fou, en el seu moment, una institució volguda pels veïns. De fet, encara avui la gent li porta un afecte transgeneracional, per molt que haja entrat en un procés d'abandonament forçat. Els camells ja no llueixen en les faccions l'estoïcisme transsaharià que els caracteritza, i els seus gepes han perdut, a rodals, el pèl que els havia coberts un dia. Més, Floquet de Neu ha donat últimament clares mostres d'envelliment amb erupcions cutànies incontrolades.

Tot i així, l'habitant de Barcelona continua estimant una institució que ha vist créixer i internacionalitzar-se, ara que ja no pot camuflar la decadència i l'abandonament a què s'ha vist abocada aquests últims temps. El consistori de Barcelona, el major accionista d'aquesta empresa municipal amb estructura de societat anònima, no sap què fer-ne, del parc. Fa nosa on és, al parc de la Ciutadella. I ja ho va demostrar en el 1992, amb la construcció de la Vila Olímpica. També es va parlar, en aquell moment, de traslladar-lo. On? Collserola i Montjuïc foren els dos candidats de la nova seu de la fauna exòtica. Però tot fou com aigua en cistella. L'Ajuntament va tenir aquesta oportunitat daurada i no va arribar-hi a temps: l'any 92, la ciutat de Barcelona culminava la seua etapa olímpica, quan el zoo celebrava els cent anys del naixement. Els projectes que es van presentar, tot cal dir-ho, no mancaven d'imaginació i de gràcia. Com que el zoo a la Ciutadella impedia el desenvolupament de la xarxa viària i de connexió amb la zona d'urbanització recent —la Vila Olímpica—, es va idear un sistema de passarel·les per sobre l'exotisme faunístic a fi de connectar el barri de nova planta amb la part antiga de la ciutat. Les promeses s'ajornaren a una etapa post-olímpica, més discreta, sense que els projectes acabaren de fer-se realitat. El cas és que actualment, un zoo de Barcelona més que centenari viu tot esperant Godot —com qui diu—. Hom no hi inverteix perquè l'han de traslladar. I el moment del trasllat potser serà demà. Però és que avui mateix instal·lacions i hostes —animals i treballadors— reclamen a crits unes atencions mínimes, ni que siga per al manteniment del zoo. Alguns d'ells —dels treballadors, és clar— han qualificat la situació d'intolerable: "En aquest últim mes s'han mort dos elefants, un rinoceront i algun hipopòtam pigmeu", arriben a confessar. "A més, alguns dels aquaris són tancats perquè els tancs no suporten el pes de l'aigua marina". Però és que encara hi ha més: les quadres i els animals sofreixen les conseqüències d'una re-

del zoo de Barcelona

ducció del nombre de treballadors. És clar, vivim moments de recessió econòmica i cal retallar pressupostos al preu que siga? Com els treballadors mateixos afirmen: "Se'ns ha tancat l'aixeta". Una afirmació amb la qual Enric Mas, gerent del zoo, no sintonitza gens ni mica: "Les aportacions no s'han retallat tant com diuen; el que passa és que no s'han incrementat aquests últims anys". Igualment, la plantilla de treballadors ha oscil·lat segons les necessitats del parc. "Hi ha hagut jubilacions, hem contractat el personal que creïem necessari i hem suprimit els treballadors que no feien falta", continua dient Mas.

No obstant això, les víctimes de la situació ja no són tant l'empresa municipal o la sort dels seus treballadors com el contingent de fauna salvatge que hi resideix. "A què creus que és deguda la malaltia de Floquet de Neu? A la falta d'atencions que aquesta situació origina", ens asseguren de fonts internes.

Res de clar. Aquest mal endèmic de la institució centenària ha irromput aquestes darreres setmanes en les pàgines de diaris, aprofitant la presentació d'un nou projecte per a ressituar el parc a les vores del Besòs. Hi ha qui ha denunciat, ara, la continuïtat dels parcs zoològics tal com foren concebuts: avui resulten obsolets i, com a màxim, de regust colonial. I han aparegut també velles reticències i escepticismes respecte a projectes i promeses faraòniques fins ara més pròximes a la ficció que no a la realitat. I és que el zoo no veu el final del túnel. Davant seu ha vist passar arquitectes, urbanistes i plànols que han acabat arxivats en les arques del consell d'administració que presideix Joan Clos, primer tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona. Des de dins de la casa arribaren, fins i tot, a presentar un projecte modest i racional, obeint a raons científiques i didàctiques: el Pla Mestre de l'any 93, que pretenia sanejar i dinamitzar les catorze hectàrees de què disposen els animals. Des de les instàncies municipals ja havien promès, en aquell moment, de construir un Parc Aquàtic per traslladar-hi la fauna marina. Així fóra possible de demolir els espais de l'aquarama i del delfinari i reutilitzar-los per recrear-hi una sabana. Igualment, es plantejaven tres objectius, coincidents amb les prescripcions de la World Zoo Conservation Strategy: conservar, educar i investigar. I tot això, a partir d'una reordenació de la fauna, no catalogada per espècies i animals, sinó segons uns criteris biogeogràfics. En definitiva, una convivència entre espèci-

Dalt, Floquet de Neu fent-se la revisió mèdica. Els resultats demostraren que no té cap malaltia de consideració, sinó problemes típics de la seva edat avançada. Baix, flamencs al zoo de Barcelona. La institució centenària pateix un mal endèmic que s'ha agreujat a causa de les últimes polèmiques.

mens més pròxima a la realitat natural i que configurara la base de diversos biomes. El projecte, tanmateix, caigué en l'oblit i el zoo ha continuat essent víctima de la provisionalitat i de la depauperació d'una estructura, d'unes instal·lacions i d'una concepció ja centenària.

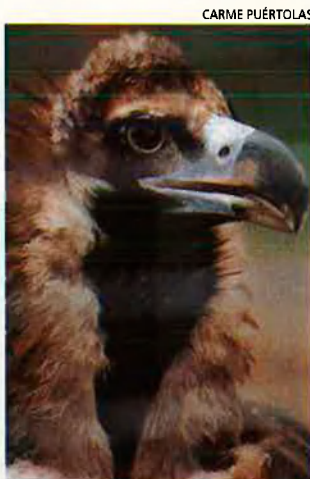
Avui, l'*impasse* entre no invertir perquè el zoo es trasllada i el trasllat real i definitiu ha arribat al límit. El consell d'administració, vista la situació insostenible en què es troba el parc, ha optat per destinar-hi una partida extraordinària. Segons que ha assegurat Mas, l'últim consell d'administració ha aprovat "unes inversions extraordinàries per a pal·liar els problemes de manteniment; unes inversions que seran efectives la primavera vinent". Una decisió tardana que apedacarà les urgències d'unes instal·lacions que esperen, estoïques, un trasllat que sembla que serà real. En aquest sentit, Mas afirma, respecte al nou projecte: "Mai no hi ha hagut una decisió tan ferma com aquesta."

No obstant això, no deixa de sobtar que en un any de retallades, de restriccions econòmiques i de dieta pressupostària, s'anuncie un projecte faraònic per a un nou zoo. El projecte, que hom calcula que costarà 10.000 milions, segons que constava, el dia 5 de febrer d'enguany, en les pàgines de *La Vanguardia*, s'emplaçarà a les vores de la desembocadura del riu Besòs, una zona buida i especialment degradada. Hi ha previst que el nou zoo s'estenga per una superfície de poc més de quaranta hectàrees (en l'actualitat només en té catorze), en uns terrenys guanyats a la mar a base de murs de contenció.

El principal problema –i més en aquesta època– és d'aconseguir uns diners que el consisteix, ara com ara, no té. És justament per això que Miquel Roca proposava, també aquest mes de febrer proppassat, una solució per a obtenir capital, si més no per a una primera fase: vendre l'edifici del Parlament a la Generalitat de Catalunya que n'és l'usuària habitual. Era evident la resposta del president Pujol a Roca en una carta enviada a tots els parlamentaris el dia 16 del mes passat: "Si una ciutat vol un zoo, és ella qui l'ha de dur a terme."

Residus, humitats i mandrils malcarats. El nou projecte no ha passat desapercebut ni entre els científics ni entre les associacions ecologistes i de defensa dels animals.

Animalistes, com ara Manuel Cases, president de l'Associació de Defensa dels Drets dels Animals (ADDA) han alarmat sobre l'extrema contaminació de la zona escollida: "D'una banda, tindrà la depuradora de Barcelona; d'una altra, la incineradora; i, a part, tots

CARME PUÉRTOLAS

La nova ubicació del zoo ha alçat un agre confrontament. L'extrema contaminació és una de les causes.

els corrents climàtics que arrossega el riu –declara Cases–. Ni les palmeres de la Vila Olímpica no han pogut arrelar-hi, per aquesta brisa del detergent, i és aquí que volen construir una sabana africana?"

Per la seua banda, els experts del zoo temen que la proximitat de la mar i la humitat permanent concomitant no afecte els animals que no estan preparats per a suportar aquestes condicions climàtiques. Igualment, han reiterat que rebutgen una gestió del parc com la que es duu a terme ara mateix, sense la presència, ni tan sols consultiva, d'un equip científic. "Entre les dotze cadires del consell d'administració, que és d'on ixen les decisions, no hi ha ni un entès en la matèria. El gerent o el president i els membres, tots són càrrecs polítics."

Però encara hi ha més: hi ha qui parla, en efecte, d'instal·lar el parc a les vores del Besòs com d'una estratègia urbanística de sanejament i de revitalització d'una àrea especialment degradada: "Barcelona i voltants –diuen– tenen dos comptes pendants: el Llobregat i el Besòs."

Potser sí que aquest serà el zoo definitiu, però la incertesa creix quan pensem en un projecte com aquest sense saber-ne ni dates ni terminis –o almenys sense que hagen estat anunciats públicament–. Els treballadors especulen si el zoo del Besòs no es farà realitat fins al canvi del mil·lenni. Però, de moment, tothom suporta més malament que bé els sofriments del corredor de fons en aquesta cursa maratoniana de la qual encara no es veu l'arribada.

Eliseu T. Climent

Zoos per al futur?

Contra aquesta situació del zoo, difícil i crepuscular, l'opinió pública ha resuscitat de bell nou, en favor o en contra d'unes institucions que presenten uns aires –en aparença i concepte– anacrònics i rancis. És clar que pocs zoològics han sabut adaptar-se a l'era de la informàtica o de la realitat virtual i encara continuen mantenint en els estatuts fundacionals el concepte del col·leccionisme com un motor intern. Les rases i l'exotisme han estat la llepolia principal d'aquests centres. Avui, tot això ja no és moda. El romanticisme evasiu de paradisos perduts o d'adopció de cries de ximpanzè ha naufragat sota els efectes d'una tecnologia que viatja a la velocitat de la llum. O a cavall d'Internet. La nova infància ja no demana ni reclama una passejada dominical a la cerca dels secrets de l'elefant o de la mirada massa humana dels primats. Avui la nova infància té a l'abast ele-

fants, primats, cetacis o lloros de cua roja a tot color en alguns d'aquests programes que faciliten les digestions pesades.

Per aquesta raó els entesos asseguren que els zoos, tal com es plantejaren en el seu origen, han quedat desfasats o no tenen raó d'existir. "Han d'experimentar una profunda catarsi, si han de sobreviure, perquè ofereixen una imatge completament falsa del que són els animals. En aquests parcs es troben completament apartats del medi original i no han de fer res d'especial per guanyar-se el pinso", afirma Manuel Cases, president d'ADDA. Els parcs han d'adaptar-se als temps que corren, com ho fa la societat mateixa. No tenen els mateixos interessos els qui veren nàixer el zoo de Barcelona, durant les festes de la Mercè del 1892, i les noves generacions, més enteses en RAM i megues que no en lletra de cal·ligrafia.

"El zoo de l'any 2000, com nosaltres l'anomenem, hauria d'aprofitar els avenços de la tecnologia i la informàtica per mostrar, per exemple, la realitat d'espècies en vies d'extinció", com diu Cases mateix. En l'actualitat, els parcs zoològics responen a les exigències de museus vivents amb col·leccions permanents, però també han de ser centres científics que potencien programes de cria i de reproducció controlada d'espècies en perill d'extinció.

Ara bé, aquests centres no poden convertir-se, o no haurien de fer-ho, com fan per manca d'un espai idoni, en magatzems d'animals decomissats pels serveis de duanes i de policia en operacions de contraban d'animals. Assumir aquesta funció no fa sinó saturar els parcs portant-los al límit de la seua capacitat. Doncs bé, d'aquest *overbooking*, el zoo de Barcelona tampoc no se'n salva. **E. T.**